

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Єрмоленко С. С. Категорія “позиція спостерігача” у функціональному та семіотичному висвітленні / С. С. Єрмоленко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія. – 2004. – № 37–38. – С. 8–12.
2. Кайда Л. Г. Позиція автора в публицистикі. Стилистическая концепция / Л. Г. Кайда // Язык современной публицистики : сб. статей / отв. ред. Г. Я. Солганик. – М. : Флинта. Наука, 2005. – С. 58–66.

Ю. М. Нідзельська,
Житомир

ДО ПИТАННЯ ПРО ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ЛІНГВОКОНЦЕПТОЛОГІЇ ЯК ПРОВІДНОГО НАПРЯМУ В МЕЖАХ ЛІНГВІСТИЧНИХ СТУДІЙ

Когнітивно-дискурсивна парадигма знань, яка визнає домінування двох напрямків досліджень: когнітивної лінгвістики і дискурсивного аналізу, свідчить про когнітивно-комунікативну спрямованість сучасної лінгвістики [1, с. 17; 2]. Аналізувати мовні явища варто через їхнє використання в тексті, дискурсі.

Мета когнітивної науки – простежити за тим, як відбуваються процеси категоризації та осмислення світу [3, с. 8]. В людському мисленні існує *"унікальна властивість обробляти інформацію, яка проявляється в операціях з дискретною безкінечністю"* [4, с. 128]. Мову розглядають як універсальний засіб концептуалізації явищ дійсності. Нова галузь знання, лінгвоконцептологія, виникла наприкінці ХХ-го ст. і зарекомендувала себе як життєздатна наукова дисципліна з чітко окресленим об'єктом і предметом. Вона є *"міждисциплінарним інтегративним підходом до розуміння і моделювання свідомості, пізнання, спілкування, діяльності"* [5, с. 34]. До речі, у межах концептології виникає небезпечна тенденція: спроба до концептуалізації будь-якого слова. Відтак, лінгвоконцептологія вивчає опредмечені в мові культурні концепти.

Когнітивна лінгвістика покликана встановлювати взаємозв'язок між одиницями мови та ментальними сутностями, які вони позначають [2, с. 325]. До базових установок когнітивно-комунікативної парадигми відносять *антропоцентризм*, адже людина є активним діячем у сприйнятті потоків інформації. *МКС* задає зразки інтерпретації того, що сприймається, це *своєрідна сітка, накинута на наше сприйняття, на його оцінку, сукупність*

позначень, які впливають на членування досвіду та бачення ситуацій через призму мови та досвіду [2, с. 64].

Для того, щоб отримана людиною інформація була засвоєна, вона повинна бути структурованою. *Концептуалізація* – понятійна класифікація, яка полягає в осмисленні інформації, що призводить до утворення когнітивних структур у мозку людини. Процес концептуалізації спрямований на виокремлення певних крайніх для окремого рівня розгляду одиниць людського досвіду в їхньому ідеальному змістовому представленні, а процес категоризації – на об'єднання одиниць [3, с. 22; 2, с. 31]. Категорія складається з членів категорії, об'єднаних *"родинною схожістю"*. У всіх членів категорії – слів / понять – наявні цілком реальні спільні характеристики, які можуть бути виявами глибинної генетичної основи [6, с. 71; 7, с. 123]. Об'єкти – члени категорії – не є рівноправними між собою, її центральні члени вважають основними точками когнітивної референції. Як прототипи можуть виступати типові приклади, соціальні стереотипи [3, с. 36]. *Прототип* – типовий приклад категорії, інші елементи включаються до категорії на основі отриманої ними подібності з прототипом. Знання прототипу означає розуміння ознак, що корелюють, за наявністю одного можливо здогадатися про існування іншого [2, с. 110]. Тенденції аналізу прототипів пов'язані з існуванням двох підходів до категоризації: "класичного" аристотелівського підходу та "прототипового", що корелює із ученням Е. Рош. Існує такий рівень категоризації, на якому людина найбільш ефективно взаємодіє з навколишнім середовищем, базисний рівень. На цьому рівні категоризації категоріями виступають об'єднання, у яких зосереджені властивості, максимально релевантні для буденної свідомості [6, с. 71].

Поведінка людини та орієнтація в навколишньому середовищі нерідко відображає метафоричне розуміння досвіду. Метафора за своєю сутністю концептуальна [7, с. 56], це повсякденна концептуальна реальність людини [6, с. 73; 7, с. 4, 56]. Базова метафора є особливим зв'язком, коли одна концептуальна ділянка розуміється в термінах іншої [7, с. 56]. Ця структура включає різні аспекти досвіду: колір, форму, звук тощо [7, с. 235].

Отже, у фокусі уваги сучасних лінгвістичних досліджень перебуває неоднозначний характер відносин між мовою та мисленням, але пріоритетом в когнітивно орієнтованих розвідках повинна бути мова, тому що вона є вагомою когнітивною здатністю індивіда.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Белова. А. Д. Языковые картины мира в рамках когнитивно-дискурсивной парадигмы / А. Д. Белова // Культура народов Причерноморья / [гл. ред.

Ю. А. Катунин]. – 2002. – № 29. – С. 17–23. 2. Кубрякова Е. С. Язык и знание: на пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е. С. Кубрякова. – М. : Языки славянской культуры, Рос. академия наук, Институт языкознания, 2004. – 560 с. 3. Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика (курс лекций по английской филологии) / Н. Н. Болдырев. – Тамбов : ТГУ, 2000. – 123 с. 4. Жаботинская С. А. Когнитивные и номинальные аспекты класса числительных / С. А. Жаботинская. – М. : ИЯ РАН, 1992. – 216 с. 5. Ляпин С. Х. Концептология: к становлению подхода / С. Х. Ляпин // Научные труды Центроконцепта. – Архангельск : Поморский гос. ун-т, 1997. – Вып.1. – С. 11–35. 6. Ченки А. Современные когнитивные подходы к семантике: сходства и различия в теориях и целях / А. Ченки // Вопросы языкознания РАН. – М. : Наука. – 1996. – № 2. – С. 68–78. 7. Lakoff G. Metaphors We Live By / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago : University of Chicago Press, 1980. – 240 p.

Л. П. Поліщук,
Житомир

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ВІТЧИЗНЯНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Основною проблемою підготовки кваліфікованих перекладачів, здатних максимально ефективно задовольнити конкретні сегменти ринку праці, є необхідність поєднання ними знань іноземної мови зі знаннями специфіки галузі їхньої професійної діяльності. Для забезпечення кожним перекладачем високоякісного та відповідального виконання тих вимог, які висуває практика міжкультурної комунікації, в навчальному процесі підготовки такого фахівця необхідно ретельно відібрати та врахувати спеціальні знання, навички та професійні уміння, у той самий час звернувши увагу на творчий характер перекладацької діяльності.

Найбільш типовим шляхом опанування даної професії є наступний перехід: від знань – до умінь, від умінь – до навичок. З точки зору методики важливо також, щоб уміння, сформовані у студентів на основі теоретичних знань, створювали той міст, який дозволяє ліквідувати типовий для вузівської підготовки перекладачів розрив між теоретичним та практичним курсом, тобто, вільно орієнтуватися у різних сферах професійної діяльності.

Спеціалізація перекладацької освіти зумовлена специфікою перекладу тих чи інших текстів. У ефективності теоретичного підґрунтя у процесі підготовки перекладачів визначено три підходи у підборі навчального матеріалу для практичного закріплення теорії перекладу: індуктивний, дедуктивний та функціональний. Перший із них передбачає переклад обраних викладачем 10-15 текстів протягом семестру з подальшою перевіркою,